

Dobar zakonodavni okvir preduvjet je održivog i uređenog prostora

O važnosti očuvanja identiteta prostora i ostvarenju vrsnoće ukupnog okoliša, što podrazumijeva kako prirodni tako i izgrađeni okoliš, govori se u nizu nacionalnih propisa i strateških dokumenata. Ustav Republike Hrvatske spominje *more, morsku obalu i otoke, vode, zračni prostor, rudno blago i druga prirodna bogatstva, zemljište, šume, biljni i životinjski svijet, druge dijelove prirode, nekretnine i stvari od osobitog kulturnog, povijesnog, gospodarskog i ekološkog značenja kao*

vrijednosti od interesa za Republiku Hrvatsku. Njima se tim temeljnim zakonskim aktom osigurava osobita zaštita.

NIKŠA
BOŽIĆ

Strategija prostornog razvoja RH¹ kao uporišne vrijednosti navodi prepoznavanje, očuvanje, promicanje i održivo korištenje vrijednosti hrvatskog prostora, posebice onih na kojima se temelji njegov identitet. Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine² već

¹ Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske, 2017.

² Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine, 2021.

u svojoj viziji razvoja države na visoko mjesto prioriteta stavlja zaštitu identiteta, kulture i resursa, kao i stvaranje kvalitetnih životnih uvjeta (što podrazumijeva i prostornu dimenziju životnog okoliša). U odnosu na očuvanje i planiranje prostornog razvoja Hrvatska ima i obveze koje proizlaze iz međunarodnih dokumenata i europskih politika. Održivi gradovi i održive zajednice jedan su od globalnih ciljeva održivog razvoja (Agenda 2030) Ujedinjenih naroda. *Nova povezlja iz Leipziga*³, usvojena 2020. godine, strateški je dokument koji ima za cilj usmjeriti razvoj europskih urbanih područja do 2030. godine kroz promicanje integriranog, održivog urbanog razvoja i stvaranje pravednih, zelenih i proizvodnih gradova. *Deklaracija iz Davosa*⁴ iz 2018. godine uvodi koncept *Baukultur* s ciljem stvaranja i očuvanja visokokvalitetnog izgrađenog okruženja te naglašava važnost ostvarenja pristupačnih, živih naselja pogodnih za stanovanje. Konačno, *Europski zeleni plan* i posebno *Novi europski Bauhaus* Europske komisije po prvi put u središte zajedničkih europskih politika postavljaju ekološki, gospodarski i kulturni projekt usmjeren na oblikovanje europskog prostora kroz objedinjavanje komponenti dizajna, održivosti, dostupnosti i cjenovne pristupačnosti. Ostvarenje ovih postavljenih ciljeva teško je zamisliti bez aktivne uloge prostornog planiranja. Hrvatska ima tradiciju planiranja uređenja prostora i okoliša, kao i povijest planiranih urbanih prostora koji i danas svjedoče o visokoj razini kulture izgrađenih prostora.

³ Božić, 2021.

⁴ <https://www.arhitekti-hka.hr/hr/novosti/deklaracija-u-davosu-2018.,3391.html>.

PROMJENA ULOGE PROSTORNOG PLANIRANJA

Druga je polovica dvadesetog stoljeća u Hrvatskoj bila obilježena snažnim razvojem sustava urbanističkog i prostornog planiranja koje je objedinjavalo i ostale vrste planiranja društvenog razvoja te koordiniralo i usmjeravalo njihove prostorne dimenzije. Uloga prostornog planiranja znatno je izmijenjena u vremenu koje je uslijedilo nakon osamostaljenja države i promjene društvenog uređenja početkom 1990-ih godina. Dolazi do promjene paradigme planiranja društvenog razvoja, izmjena u sustavu vlasništva, upravljanja prostorom i uređenju građevinskog zemljišta, što posljedično utječe i na sustav prostornog planiranja.

Kako Europska unija nema zajednički regulirano prostorno planiranje, ova disciplina nije se znatno mijenjala tijekom velike zakonodavne prilagodbe koja je prethodila pristupanju Hrvatske Europskoj uniji. Istovremeno su se pojavili novi akteri koji utječu na prostor, koji su posljedica primjene europskih propisa: sustav regionalnog razvojnog planiranja, ruralni razvoj, zaštita okoliša, sektorsko razvojno planiranje. Paralelno s jačanjem ovih sustava uloga prostornog planiranja kontinuirano slabi. Situacija stručno potkapacitiranih privatnih ureda i javnih zavoda koji izrađuju planove, nejasno definirani javni interesi regionalnih i lokalnih uprava, manjkava zakonska regulativa i nestanak stručnih normi dovode do smanjenja kvalitete planova. Kontinuirano pristajanje na sve veće kompromise rezultiralo je i degradacijom planerske struke. U planiranju se, pod pritiskom inzistiranja na isključivo pravnoj prirodi prostorno-planskih dokumenata, izgubila i elementarna logika planerske discipline.

IZAZOVI U PROSTORU

Slabljenje uloge prostornog planiranja vidljivo je i u prostoru tako što znatan dio prostora koji su izgrađeni u zadnja tri desetljeća nema obilježja održivosti, sklada, funkcionalnosti ni elementarne ljepote. Ovo je prepoznato i u *Strategiji prostornog razvoja RH* gdje se među slabostima prostornog uređenja spominju ugroženost prostora nezakonitom ili neprimjerenom gradnjom, nepostojanje cjelovitog promišljanja razvoja urbanih aglomeraci-

U SUSTAVU PROSTORNOG UREĐENJA DRŽAVE OSJEĆA SE NUŽNOST ZA IZRADOM POTPUNO NOVE GENERACIJE PROSTORNIH PLANOVA KOJA BI ODGOVARALA DANAŠNJEM DRUŠTVENOM TRENUTKU I NOVIM RAZVOJNIM PROJEKCIJAMA ZA SLJEDEĆE PLANSKO RAZDOBLJE

ja, disperzno naseljen i depopulacijom ugrožen ruralni prostor, neravnomjerno raspored društvene infrastrukture i nedostatak središnjih funkcija u područjima niže razvijenosti. Navodi se dalje kako se stambena područja planiraju bez osnovne infrastrukture (uključujući javne/društvene), dok nezakonita gradnja narušava identitet i stvara brojne konflikte u prostoru.

Izdvajaju se problemi neusklađenosti sektorskih politika i nedostatak instrumenata kojima se osiguravaju javni interesi u uređenju prostora. Posebno se navodi nekonzistentnost sustava prostornih standarda u prostornom planiranju te ne-

dostatak svijesti o prostornom planiranju kao sredstvu za ostvarenje općeg dobra, umjesto ispunjenja parcijalnih interesa⁵.

Svi ovi konflikti u prostoru postali su tako izraženi da se u javnom diskursu traži promjena paradigme planiranja. Javljavaju se sve snažnije građanske inicijative koje postaju sve snažniji korektor zahvata u prostoru, a i stručne se institucije i udruženja snažnije zalažu za promjene.

STAV PLANERSKE STRUKE

Odbor za urbanizam Hrvatske komore arhitekata inicirao je izradu *Teza za izmjenu zakonodavnog okvira iz područja prostornog planiranja*⁶ koje su predstavljene na Danima arhitekata održanima 2020. godine u Šibeniku. U tezama je naglašeno kako je prostorno planiranje ključni alat za zaštitu prostora, ostvarenje skladnog okoliša i provedbu strateških odrednica društvenog i gospodarskog razvoja s bitnim naglaskom na zaštitu okoliša, prirode i cjelokupnog prostornog identiteta. Ponovljeno je kako bi procesi intenzivnih promjena u prostoru trebali imati odliku održivosti, što danas nije slučaj, osobito u dijelovima izgrađenih prostora. Zaključeno je kako su zbog toga nužne značajne promjene u pristupu prostornom uređenju te stvaranje učinkovitih mjera za provedbu planova kao preduvjetima kvalitetne gradnje. Zatraženo je da se razviju učinkoviti mehanizmi za provedbu prostornih planova kao što je urbana komasacija. Navedeno je kako je potrebno stvoriti komunikacijsku kulturu i suradnju među svim dionicima prostornog planiranja, ali i ustrajati na uvažavanju integriteta su-

⁵ Strategija prostornog razvoja RH 2017., pon. cit.

⁶ https://www.arhitekti-hka.hr/files/file/dani-arhitekata/DANI_04_PROSTORNO_TEZE.pdf.

stava prostornog planiranja koje mora ostati osnova koja garantira održivi razvoj prostora i njegovu zaštitu kao temeljnog nacionalnog dobra.

Navedene teze dalje su razrađivane u suradnji s Odborom za zakonodavstvo Hrvatske komore arhitekata te su u lipnju 2021. godine pripremljene sveobuhvatnije *Teze za izmjenu zakonodavnog okvira iz područja prostornog uređenja i gradnje*⁷. One su predane Ministarstvu prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine kao inicijativa za izmjene postojećeg zakonodavnog okvira koji je ocijenjen lošim i nedostatnim za ostvarenje proklamiranih ciljeva zaštite nacionalnog prostornog identiteta i ostvarenja skladno izgrađenih prostora.

Polazeći od sveobuhvatnih teza za izmjenu zakonodavnog okvira, u ovom tekstu fokusirat ćemo se na glavni problem sustava prostornog planiranja, a to je razina urbanističkog planiranja. No prije toga osvrt na glavne zapreke koje stoje na putu izrade nove generacije prostornih planova u Hrvatskoj.

KAŠNJENJE NOVOG SUSTAVA PROSTORNOG PLANIRANJA

Prostorni planovi regionalne i lokalne razine, koji su danas na snazi, uglavnom su izrađeni i usvojeni krajem 1990-ih i u prvom desetljeću 21. stoljeća. Županijski planovi i prostorni planovi lokalne razine kontinuirano se usklađuju i noveliraju (rade se njihove izmjene i dopune) kako bi pratili procese u prostoru. To je uobičajeni postupak u prostornom planiranju i u skladu je s teoretskim osnovama planerske discipline. Međutim, teorija planiranja također kaže kako je pred-

OSAM GODINA OD UVOĐENJA NOVOGA SUSTAVA O PRIJEDLOGU DRŽAVNOG PLANA NIJE PROVEDENA JAVNA RASPRAVA NITI JE PROVEDENO JAVNO SAVJETOVANJE O PRIJEDLOGU NOVOG PRAVILNIKA O STANDARDU PLANOVA

doblja potrebno je pristupiti izradi novih planova temeljenih na novim stručnim podlogama.

U sustavu prostornog uređenja države osjeća se nužnost za izradom potpuno nove generacije prostornih planova koja bi odgovarala današnjem društvenom trenutku i novim razvojnim projekcijama za sljedeće plansko razdoblje. I zakonodavac je prepoznao nužnost izrade nove generacije prostornih planova te je u Zakonu o prostornom uređenju, koji je Hrvatski sabor usvojio 2013. godine, propisano kako je potrebno donijeti novi pravilnik o standardu prostornih planova. (Zakonom je bilo predviđeno da se novi pravilnik treba donijeti do 1. travnja 2014. godine.) Istim zakonom propisana je i obveza izrade novog Državnog plana prostornog razvoja te je propisan i rok za njegovo donošenje – do 1. siječnja 2016. godine. (Navedeni je rok izmje-

viđeno *trajanje* pojedinih planova ove razine otprilike 20 godina⁸ (danas se u nekim zemljama ova granica čak i normativno spušta na 15 godina). Budući da se izmjenama planova samo rade određene prilagodbe bez izmjene temeljnih planskih rješenja, po isteku navedenoga raz-

⁷ https://arhitekti-hka.hr/files/file/vijesti/2020/Teze_2.pdf.

⁸ Marinović-Uzelac, 2001.

GLAVNA NOVOST KOJU JE UVEO ZAKON O PROSTORNOM UREĐENJU IZ 2013. GODINE PLANIRANO JE UKIDANJE PODJELE NA STRATEŠKU I PROVEDBENU RAZINU PROSTORNIH PLANOVA

plan, a zatim i nova generacija planova županijske razine sukladno novom pravilniku o standardu planova. Navedena zabrana brisana je kasnijim izmjenama Zakona, ali do sustavnog uvođenja nove generacije planova, što podrazumijeva i donošenje novoga pravilnika o standardima planova, izrada novih planova lokalne razine nije logična ni opravdana. Osam godina od uvođenja *novoga sustava* o prijedlogu državnog plana nije provedena javna rasprava niti je provedeno javno savjetovanje o prijedlogu novog pravilnika o standardu planova. Ovime je razvoj sustava prostornog planiranja u Hrvatskoj praktično već godina blokirano. Vrijeme je da se razmotri je li ono što je propisano zakonom iz 2013. godine ostvarivo i može li donijeti toliko potrebne pomake u sustavu prostornog uređenja.

PODJELA NA STRATEŠKE I PROVEDBENE PLANOVE

Glavna novost koju je uveo Zakon o prostornom uređenju planirano je ukidanje podjele na stratešku i provedbenu ra-

nama Zakona iz 2017. godine produžen najkasnije do 31. prosinca 2019. godine.) Zakonom iz 2013. godine također je uvedena i zabrana izrade nove generacije planova lokalne razine dok se sustavno ne doneše novi državni

zinu prostornih planova. To je znatna metodološka novina, eksperiment nezabilježen u drugim usporedivim europskim državama⁹. Planerska struka kontinuirano upozorava kako je zamišljeni koncept neprovediv i kako bi ga nakon osam godina nefunkcionalnosti trebalo preispitati.

Prema teoriji planiranja državni, županijski i dijelom općinski/gradski prostorni planovi trebali bi biti strateški planovi, odnosno planovi koji određuju osnovne pravce razvoja, zaštitu prirodnih, kulturnih i krajobraznih vrijednosti prostora, planiraju osnovnu mrežu infrastrukture te definiraju osnovne načine korištenja prostora i smjernice za planove niže razine. Za pojedine manje prostorne cjeline trebali bi se izrađivati provedbeni planovi (na razini naselja ili dijela naselja te pojedinih zona posebnih namjena – turističkih, gospodarskih itd.). Za manje osjetljive i složene dijelove prostora lokalni planovi mogu propisati direktne uvjete provedbe. Takav sustav imali smo do 2013. godine.

Ideja da svi prostorni planovi postanu provedbeni (dakle planovi temeljem kojih je moguće izdavanje dozvola) trebala je pojednostavniti sustav planiranja i izdavanja dozvola za građevine i zahvate državnog i regionalnog (županijskog) značaja. Zamišljeno je da prostorni planovi tih razina propišu uvjete provedbe svih zahvata u prostoru državnog odnosno regionalnog značaja bez potrebe da se iste građevine i zahvati planiraju u planovima niže razine. Nekoliko

⁹ Odbor za urbanizam Hrvatske komore arhitekata organizirao je u svibnju 2021. godine mrežni seminar *Europski sustavi prostornog planiranja*. Pojedinačna izlaganja i zaključci dostupni su na sljedećoj poveznici: [https://www.arhitekti-hka.hr/hr/novosti/europski-sustavi-prostornog-planiranja-\(european-systems-of-spatial-planning\),4165.html](https://www.arhitekti-hka.hr/hr/novosti/europski-sustavi-prostornog-planiranja-(european-systems-of-spatial-planning),4165.html).

je problema u ovom pristupu. Fokusi-
ranjem na propisivanje detaljnih uvjeta
provedbe zahvata u prostoru državnog
i regionalnog značaja gubi se strateški i
usmjeravajući smisao ovih planskih do-
kumenata. Dinamika izrade Državnog
prostornog plana pokazuje kako je to
složen i vjerojatno teško ostvariv zada-
tak. (Kako primjerice u državnom planu
propisati odredbe za gradnju jadranske
željezničke pruge velike učinkovitosti ka-
da za nju još nisu izrađene ni preliminar-
ne studije?) Dodatno, vezati mogućnost
gradnje građevina od važnosti za državu
za plan koji se donosi u Hrvatskom sa-
boru teško može jamčiti traženu učinko-
vitost i prilagodljivost. Konačno, sustav
je zamišljen tako da na nižim razinama
planiranja sustav iz viših razina doslov-
no ostavlja *praznine* (odnosno planira-
ne površine i koridore) nad kojim lokalna
uprava ne bi imala nikakvih (planskih)
ingerencija. Ovo ne samo da je proble-
matično sa stanovišta integralnog plani-
ranja prostora već je upitno i poštivanje
ustavne odredbe koja prostorno i urba-
nističko planiranje stavlja u ingerenciju

**FOKUSIRANJEM
NA PROPISIVA-
NJE DETALJNIH
UVJETA PRO-
VEDBE ZAHVA-
TA U PROSTORU
DRŽAVNOG I
REGIONALNOG
ZNAČAJA GUBI
SE STRATEŠKI
I USMJERAVA-
JUĆI SMISAO
OVIH PLANSKIH
DOKUMENATA**

ju jedinica lokal-
ne i regionalne
samouprave.

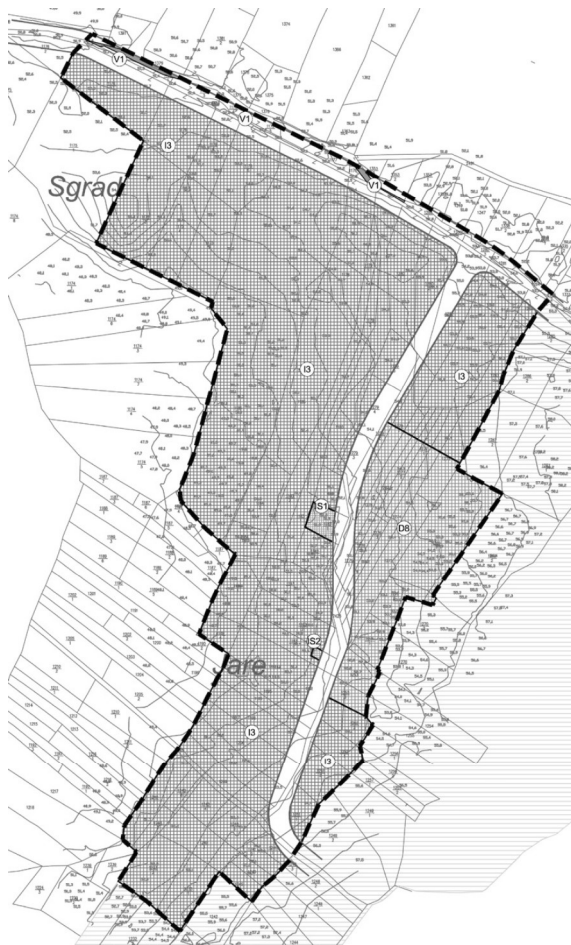
Planerska stru-
ka za sada je za-
uzela čvrst stav
kako bi planske
razine prostor-
nih planova tre-
bale ostati od-
vojene. Planovi
državne i regi-
onalne razine
trebali bi ostati
strateški, dok bi
prostorni plano-

vi na lokalnoj razini trebali imati odvoje-
ne usmjeravajuće i provedbene dijelo-
ve plana. (Ni prostornim planom lokalne
razine ne mogu se riješiti sva pitanja!
To je zadatak detaljnijih provedbenih
planova.) Mi i danas imamo problem
da su nam planovi regionalne (županij-
ske) razine predetaljni, dok su proved-
beni planovi najniže razine (urbanistič-
ki plan uređenja) preopćeniti. Trebalo bi
usmjeriti napore na rješavanje ove ne-
logične inverzije.

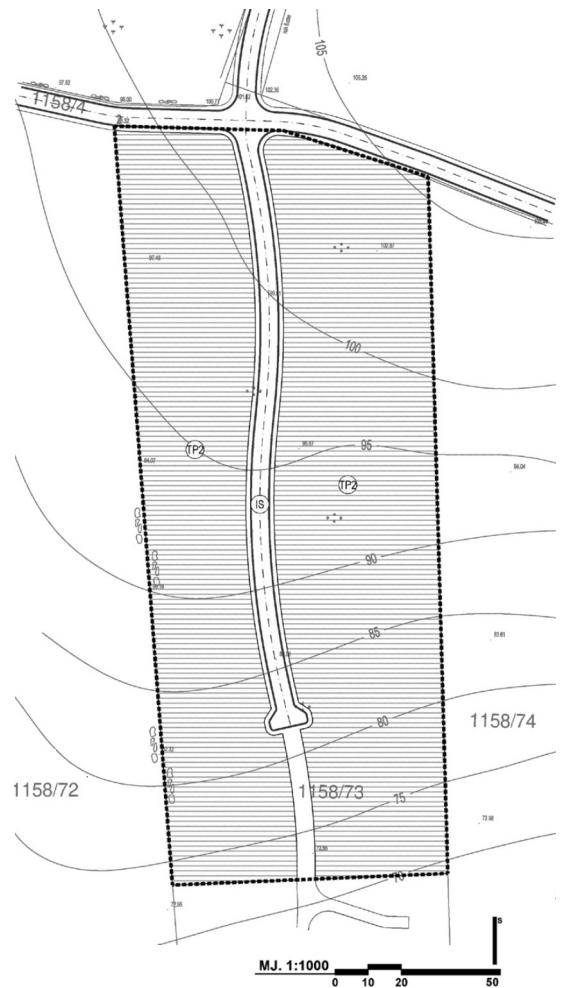
**STANDARDI ZA IZRADU
PROSTORNIH PLANOVA**

Podzakonski akti, koji reguliraju sadržaj
i standarde elaborata prostornih plano-
va, zastarjeli su i ne prate više ni izmi-
jenjene zakonske propise ni stručne po-
trebe. *Pravilnik o sadržaju, mjerilima
kartografskih prikaza, obveznim pro-
stornim pokazateljima i standardu ela-
borata prostornih planova*¹⁰ u vrijeme
kada je usvojen prije 23 godine uveo
je dobrodošao sustav ujednačavanja
kartografskih prikaza, grafičkih oznaka
i strukture tekstualnog dijela planova.
Danas ovaj *Pravilnik* (koji je imao samo
manje izmjene 2004. godine, a od 2011.
godine primjenjuje se kao *pravna pravi-
la koja nisu u suprotnosti sa zakonom*)
više ne zadovoljava potrebe izrade pla-
nova niti omogućuje da planovi svojim
sadržajem prate sve zakonske izmjene,
koje su se u međuvremenu dogodile, te
tehnički napredak, društveni razvoj i iz-
mijenjene tehnologije izrade planova.
Novi pravilnik izrađuje se od 2014. go-
dine uz zabrinjavajuće naznake da se
umjesto tehničke standardizacije dije-
lova planova novim pravilnikom poku-

¹⁰ Narodne novine, broj 106/98, 39/04, 45/04, 163/04,
148/10 – prestao važiti, 9/11).

URBANISTIČKI PLAN UREĐENJA GOSPODARSKE ZONE U OPĆINI KONAVLE (2010.) – PLAN NAMJENE POVRŠINA

URBANISTIČKI PLAN UREĐENJA TURISTIČKE ZONE U OPĆINI BRTONIGLA (2014.) – PLAN NAMJENE POVRŠINA

šavaju normirati stručna (planerska) rješenja. Radi se o metodološki potpuno pogrešnom pokušaju da se sami kreativni čin prostornog planiranja svede na *odabir ponuđenih namjena* koje su detaljno normirane podzakonskim aktom i ponuđene u *online* aplikaciji za izradu planova. Time se pod izlikom ujednačavanja standarda zapravo nameće uniformiranost planerskih rješenja te se istovremeno nameće i samo jedan tehnički alat za izradu planova. Pritom sadržaj i standardi pojedinih potrebnih tipova planova ostaju nerazrađeni, a zamišljeni je

sustav nefleksibilan i ne omogućuje moguće potrebne prilagodbe.

Ovaj će pokušaj posvemašnje standardizacije i predefiniranosti nesumnjivo imati i propusta (koje je u ovoj fazi nemoguće uočiti) što će dovesti do problema u provedbi, jer će za ispravak aplikacije trebati čekati izmjene pravilnika. Nove tehnologije (poput očekivanog prelaska na GIS sustave) ne mogu zamijeniti metodologije prostornog planiranja koje moraju imati svoj tijek razvoja. Digitalizacija i s njom povezana standardizacija su dobrodošle, ali ne bi smjele posta-

URBANISTIČKI PLAN SREDIŠNJEG DIJELA NOVOG ZAGREBA (2012.) – KARTA NAČINA I UVJETA GRADNJE

ti kočnica razvoja planerske discipline. Stručne smjernice, koje mogu doprinijeti ujednačavanju planova, potrebno je razvijati u okviru stručnih organizacija, a ne ih nametati podzakonskim aktom.

NEDOSTATAK DETALJNIJEG URBANISTIČKOG PLANIRANJA SREDIŠNJIH NASELJA

Hrvatska je zemlja gradova, i to velikim dijelom zemlja malih i srednje velikih gradova. U većini jedinica lokalne samouprave glavnina prostornih problema koncentrirana je u njihovim središnjim

naseljima. Danas za središnja naselja grada/općine ne postoji obveza izrade detaljnijeg plana od prostornog plana uređenja. S izuzetkom malog broja naselja, koja imaju zakonsku obvezu i mogućnost izrade GUP-a, većina malih i srednjih gradova nema cjelovit detaljniji plan za svoje središnje naselje.

Prema podatcima iz *Izvešća o stanju u prostoru Republike Hrvatske za razdoblje 2013. – 2019. godine*¹¹ u državi je krajem 2019. godine na snazi bilo 39 ge-

neralnih urbanističkih planova (GUP). Uzmemo li u obzir da u Hrvatskoj imamo 428 općina i 127 gradova, to znači da imamo 88 naselja gradskog karaktera (sjedišta gradova) za koja nisu izrađeni generalni urbanistički planovi. (Za dio tih središnjih naselja izrađeni su cjeloviti urbanistički planovi uređenja, ali oni su prema našem zakonodavnom okviru opcionalni, a nažalost donose i cijeli niz neriješenih problema u provedbi.)

U tezama za izmjenju zakonodavnog okvira predloženo je da se uvede za-

¹¹ Dostupno na https://sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2021-02_25/154403/IZVJ_STANJE_U_PROSTORU_RH_2013-2019.pdf.

konska obveza izrade GUP-a (ili cjelovitog UPU-a) za sva središnja naselja jedinica lokalne samouprave sa statusom grada. Dodatno, predloženo je da se županijskim prostornim planovima omogućiti propisivanje obveze izrade urbanističkog plana uređenja i za druga naselja ovisno o analizi lokalnih prilika i planiranom sustavu naselja.

PROBLEM URBANISTIČKOG PLANA UREĐENJA

Dok sustav prostornog planiranja uz brojne probleme još donekle funkcionira – posebno u dijelu propisivanja općih planskih kriterija i zaštite prostora – to

SLABLJENJE ULOGE PROSTORNOG PLANIRANJA VIDLJIVO JE I U PROSTORU TAKO ŠTO ZNATAN DIO PROSTORA KOJI SU IZGRAĐENI U ZADNJA TRI DESETLJEĆA NEMA OBILJEŽJA ODRŽIVOSTI, SKLADA, FUNKCIONALNOSTI NI ELEMENTARNE LJEPOTE

izrade i pravilnikom propisanih standarda rezultira substandardnim planovima. UPU, kako je danas definiran, *univerzalni* je plan koji se primjenjuje i na planiranje radnih zona, novih dijelova naselja, cijelih naselja, dijelova za urbanu

se ne može reći za razinu urbanističkog planiranja koja je ključna za ostvarenje ciljeva održivog urbanog razvoja. Najniža planska razina svedena je na samo jedan tip plana – urbanistički plan uređenja (UPU) – koji je postao središnji problem našeg urbanističkog planiranja. Primjena propisane metodologije

sanaciju ili zaštićenih povijesnih cjelina. Ova provedbena razina planiranja, koja bi trebala biti najdetaljniji plan, svela se na planiranje osnovnog razgraničenja javnih od privatnih površina, utvrđivanje osnovne namjene površina (zoning) te propisivanje općih koeficijenata na razini pojedinih zona. U našoj planerskoj praksi više ne postoji provedbeni plan koji bi propisivao parcelaciju, površine za izgradnju ili vršio provjere urbane kompozicije (odnosi izgrađenosti, volumeni izgradnje, visine, građevinske crte, visine izgradnje i sl.).

Na provedbenoj razini planiranja potrebno je metodološki razviti i stručno standardizirati izradu nekoliko različitih tipova planova provedbene razine, primjerice:

1. cjeloviti urbanistički plan naselja
2. urbanistički plan neizgrađenog dijela naselja
3. urbanistički plan izdvojenog građevinskog područja izvan naselja
4. urbanističko-konzervatorski plan povijesne cjeline
5. urbanistički plan područja urbane obnove/preobrazbe.

Svaki od ovih planova zahtijeva specifične metodološke pristupe, kao i prostorne standarde, te ovo ne može biti jedinstveni tip plana kako ga sada tretira naše zakonodavstvo. Nacrt pravilnika o standardu planova ne rješava ovaj problem.

Propisima je, također, potrebno omogućiti plansku mogućnost utvrđivanja obuhvata UPU-a (sa zabranom izdavanja dozvola do donošenja plana), i to na temelju stručnih prostorno-planskih kriterija. Danas se UPU-i uglavnom ne rade za logične funkcionalne cjeline, nego za minimalne dijelove za koje postoji zakonska obveza njihove izrade. Takvi parcijalni

**NA PROVED-
BENOJ RAZINI
PLANIRANJA
POTREBNO JE
METODOLOŠ-
KI RAZVITI I
STRUČNO STAN-
DARDIZIRATI
IZRADU NEKOLI-
KO RAZLIČITIH
TIPOVA PLANO-
VA PROVEDBE-
NE RAZINE**

obuhvati plano-
va rezultiraju i
parcijalnim pro-
stornim rješe-
njima. U teza-
ma za izmjenu
zakonodavnog
okvira predlo-
ženo je i da se
razmotri moguć-
nost uvođenja
jednostavnijih
planova (os-
novna regulaci-
ja prostora) te

mehanizama prostornih provjera na pro-
jektnoj razini (urbanističko-arhitektonska
studija) uz sudjelovanje javnosti.
Brojni strateški dokumenti u fokus budu-
ćeg razvoja stavljaju stvaranje održivih
gradova i zajednica te promiču stvara-
nje vrsno oblikovanih prostora za život.
Teško je zamisliti ostvarenje tih cilje-
va bez učinkovitog sustava prostornog
i urbanističkog planiranja. Preduvjet za
učinkovito prostorno planiranje dobar je
i učinkovit zakonodavni okvir koji mora
omogućiti rješavanje izazova prostornog
razvoja te omogućiti daljnji razvoj pla-
nerske discipline. Današnji zakonodav-
ni okvir iz područja prostornog planira-
nja to ne omogućuje, stoga su potrebne
njegove promjene. ■

LITERATURA

1. Božić, N. (2021.) *Nova povelja iz Leipziga*. Dostupno na: <https://www.arhitekti-hka.hr/hr/novosti/nova-povelja-iz-leipziga,4021.html>.
2. *Deklaracija u Davosu* (2018.). Dostupno na: <https://www.arhitekti-hka.hr/hr/novosti/deklaracija-u-davosu-2018.,3391.html>.
3. Hrvatska komora arhitekata (2020.) *Teza za izmjenu zakonodavnog okvira iz područja prostornog planiranja*. Dostupno na: https://www.arhitekti-hka.hr/files/file/dani-arhitekata/DANI_04_PROSTORNO_TEZE.pdf.
4. Hrvatska komora arhitekata (2021.) *Teze za izmjenu zakonodavnog okvira iz područja prostornog uređenja i gradnje*. Dostupno na: https://arhitekti-hka.hr/files/file/vijesti/2020/Teze_2.pdf.
5. Marinović-Uzelac, A. (2001.) *Prostorno planiranje*, Zagreb: Dom i svijet.
6. Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine. *Narodne novine* br. 13/2021. Dostupno na: <https://hrvatska2030.hr/>. [Pristupljeno: 30. listopada 2021.]
7. *Narodne novine* br. 106/98, 39/04, 45/04, 163/04, 148/10 – prestao važiti, 9/11).
8. *Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske* (2017.). Dostupno na: https://sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2021-02-25/154403/IZVJ_STANJE_U_PROSTORU_RH_2013-2019.pdf.
9. *Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske* (2017.), *Narodne novine* br. 106/2017. Dostupno na: https://mpgi.gov.hr/UserDocImages/Zavod/Publikacije//SPRRH_e-knjiga.pdf.